

й освіта мають іти пліч-о-пліч, а наша система освіти орієнтуватися на найновіші наукові результати, винаходи та відкриття, використовувати їх в освітньому процесі. Інтеграція освіти з наукою має відбуватися ще з початкової школи, а природнича освіта та стимулювання до дослідницької діяльності впродовж усієї освітньої траєкторії. Оскільки, освіта – це ключ до успіху кожної нації, основа прогресу та розвитку, фундамент майбутнього. Як зазначає Оксен Лісовий, «ми побудуємо систему освіти і науки, яка розвиватиметься з нашою країною і розвиватиме її» [4].

Список використаних джерел:

1. Попович О. С., Костриця О. П. Прогнозні оцінки еволюції вікової структури і чисельності дослідників в Україні в найближче десятиріччя. *Наука та наукознавство*. 2017. №1. С. 48–59.
2. Монастирська Г. В. Система оплати праці в НАН України: стратегія і особливості реформування. *Вісник Національної академії наук України*. 2019. № 10. С. 51–62.
3. Про наукову і науково-технічну діяльність : Закон України від 26.11.2015 № 848-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 3. Ст. 25.
4. Візія майбутнього освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/viziya>

Василенко С. М.

студентка 4 курсу

Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна

СУДОВИЙ ЗАХИСТ ПРАВА ВЛАСНОСТІ НА ОКУПОВАНИЙ ТЕРИТОРІЇ

Право власності є одним з основних та фундаментальних прав людини, що призводить до постійного пильного законодавчого регулювання та охорони з боку держави. Проте, розгорнутий збройний конфлікт на території нашої держави, «приніс» за собою тимчасову окупацію частини українських територій, і одночасно викликав чимало питань та протиріч у громадян, чиє майно лишилося «по ту сторону». Найголовнішим з яких було

і залишається: «Що робити у разі порушення права власності на окупованій території?»).

Почнемо з аналізу вітчизняного законодавства, а саме Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України», в якому у статті 11 зазначено, що право власності на тимчасово окупованій території охороняється згідно із законодавством України [2]. Здається, що теза вичерпно дає нам відповідь на запитання і вказує, що на тимчасово окупованих територіях для захисту права власності можуть бути використані загальні способи захисту права власності, передбачені національним законодавством, Цивільним кодексом України, зокрема, - відповідно Україна і має бути тим самим гарантом і регулятором питань пов'язаних із правом власності на таких територіях.

Водночас, згідно з міжнародним правом юрисдикція держави відповідно до Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод є перш за все територіальною [3]. Це означає, що після встановлення факту домінування однієї з сторін над територією, саме контролююча держава і гарантує на території під своїм контролем повний набір матеріальних прав, викладених у Конвенції та тих додаткових протоколах, що вона ратифікувала. Відповідно така держава й відповідальна за охорону цих прав, в тому числі і часткове обмеження останніх самою державою. Чи ефективно здійснюється контроль над територією, вже є питанням тільки факту. При визначенні якого є ступінь військової присутності держави на цій території.

Зокрема, якщо зосередитись саме на питанні «відповідальності», то у рішенні по справі «Ілашку та інші проти Молдови та Росії» Європейський суд з прав людини зазначає, що відповідальність держави може виникати в разі, якщо вона здійснює ефективний контроль над регіоном іншої держави в результаті військової операції. Зі змісту цих рішень випливає, що презумпція територіальної правомочності держави може бути обмежена у виняткових випадках, коли їй не дають можливості застосувати свою

владу на частині своєї території. Це може статися в результаті військової окупації збройними силами іншої держави, які реально контролюють зайняту територію [1].

Дослідження судових справ Європейського суду з прав людини «Кіпр проти Туреччини», «Ілашку та інші проти Молдови та Росії» [5], Міжнародного суду ООН («Нікарагуа проти Сполучених Штатів Америки» від 1986 р. [7]) ще раз дозволяє нам зробити висновок, що інша держава, з вини якої порушене право власності громадян, може і повинна гарантувати на території під своїм контролем повний набір матеріальних прав та нести відповідальність за їх порушення.

У результаті такого невеличкого порівнювання надто очевидним стає «дисонанс» у цих двох тезах, який вказує на певну невідповідність тексту нашого законодавства і міжнародного. Хоча особисто на нашу думку, міжнародне законодавство оперує більш обґрунтованим терміном, оскільки суттю питання є дійсно територіальна приналежність власності, так само як і юрисдикція держави. Простіше кажучи, з точки зору міжнародного законодавства, вирішення проблеми має відбуватися, за так званим «місцем її перебування», тобто безпосередньо на окупованій території і за законодавством окупаючої держави.

Водночас, судова практика в Україні пішла трохи іншим шляхом, так зокрема Верховний Суд в постанові від 18 травня 2022 року у справі N 428/11673/19 [4] наголосив, що звернення позивача до українського суду є єдиним розумно доступним засобом захисту права, позбавлення якого означало би позбавлення такого права взагалі, адже згідно зі ст. 16 Цивільного кодексу України [6], кожна особа має право звернутися до суду за захистом свого особистого немайнового або майнового права та інтересу.

З одного боку, дійсно, звернення до українського суду є доступним способом захисту права, але відразу виникає питання його виконання, бо саме примусова сила держави робить рішення суду обов'язковим для

виконання, а в ситуації тимчасової окупації вочевидно, що держава не в змозі виконати будь-яке рішення суду на тимчасово окупованій території.

Окрім того, існує ще ряд складнощів, пов'язаних з реалізацією права на захист в Україні, зокрема:

- Невизнання юрисдикції: окупаційна влада може створювати власні «судові» органи, юрисдикція яких не визнається Україною і навпаки. Рішення таких «судів» не мають законної сили й не можуть бути використані для захисту права власності.
- Втрата контролю над майном: власники не мають можливості фізично володіти та користуватися своїм майном, що ускладнює збирання доказів та ведення справи.

Тобто, маючи механізм захисту порушеного права ми просто не можемо повною мірою застосувати його через вище зазначені причини та виконати таке рішення, оскільки немає відповідного дієвого механізму для стягнення з окупаючої країни компенсації чи будь-якого іншого виду відшкодування.

Отже, підсумовуючи хотілося б зазначити, що право власності на територіях з таким правовим-режимом як «окупована територія» не є достатньо захищеним, навіть за наявності відповідних законодавчих актів на національному та міжнародному рівнях. На нашу думку, Україні як державі, яка знаходиться в процесі гармонізації власного законодавства з європейським, імплантуючи європейські цінності щодо захисту прав і свобод людини та громадянина, потрібно більше звертати увагу на застосування практики Європейського суду, що є важливим фактором приведення вітчизняної правової системи до європейських стандартів.

Список використаних джерел:

1. Доповідь Голови Верховного Суду України Ярослава Романюка на міжнародному круглому столі «Гарантії здійснення права власності та його захист в особливих умовах» 10.06.2016 р. URL:

[https://www.viaduk.net/clients/vsu/vsu.nsf/\(documents\)/8168B61E8B9B8875C225811D0024C4D3?OpenDocument&year=2017&month=05&](https://www.viaduk.net/clients/vsu/vsu.nsf/(documents)/8168B61E8B9B8875C225811D0024C4D3?OpenDocument&year=2017&month=05&) (дата звернення 30.03.2024)

2. Закон України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» від 15 квітня 2014 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1207-18#Text> (дата звернення 13.03.2024)

3. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (з протоколами) від 01 січня 1990 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text (дата звернення 15.03.2024)

4. Постанова КЦС ВС від 18 травня 2022 року у справі N 428/11673/19 URL: <http://iplex.com.ua/doc.php?regnum=104635313&red=100003c2ce32df8619df1915f48b9a84b82137&d=5> (дата звернення 30.03.2024)

5. Судова справа Європейського суду з прав людини «Лашку та інші проти Молдови та Росії» URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-109229>. (дата звернення 30.03.2024)

6. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення 30.03.2024)

7. International Court of Justice, Judgment of 27 June 1986, CASE CONCERNING MILITARY AND PARAMILITARY ACTIVITIES IN AND AGAINST NICARAGUA (NICARAGUA v. UNITED STATES OF AMERICA) URL: <https://www.icj-cij.org/case/70> (дата звернення 30.03.2024)

Вац О. І.

проректор з науково-педагогічної роботи та міжнародної діяльності,
асистент кафедри права та європейської інтеграції
Державний біотехнологічний університет

ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ПРАВА НА ПРАЦЮ В УМОВАХ ПРИВАТНО-ПРАВОВИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Право на працю є одним із фундаментальних прав людини, яке гарантується Конституцією більшості країн світу, включаючи і Україну. Однак, забезпечення цього права в умовах приватно-правових відносин може стикатися з численними проблемами, які потребують уваги та вирішення з боку законодавства та правоохоронних органів.

Приватно-правові відносини у сфері праці - це взаємини між роботодавцями та працівниками, що ґрунтуються на принципах приватного права. У цих відносинах регулюються умови праці, взаємовідносини між сторонами укладених трудових угод, а також права та обов'язки кожної зі сторін. Приватно-правові відносини у сфері праці виникають на основі угод